

מרכז מורשת
מיימונידס
Maimonides
Heritage Center

גליון 59

שבטי ישראל

חשוון תשפ"ו

הפינה
לצעירים

הלכות
שאילת גשמים

עמ' 9

לקחים מדור
המבול

התחדשות, אחריות ותקווה

עמ' 3

"מרחשוון" - חודש המתנה, תקווה ועבודת היום-יום

מתחילים להזכיר בתפילה "משיב הרוח ומוריד הגשם". אך את השאלה לגשם עצמו - "ותן טל ומטר לברכה" - מתחילים לומר רק ב-ז' במרחשוון (בארץ ישראל).

מדוע ההפרש?

חז"ל מסבירים שהמתנה זו נועדה לאפשר לעולי רגל מירושלים להגיע לביתם בשלום, מעבר לנהר פרת, לפני שיירדו גשמים שיקשו על המסע. אך יש כאן גם מסר עמוק יותר: המתנה לגשמים מסמלת את הציפייה לברכה, את האמונה שהקב"ה ישלח לנו פרנסה ושפע. אנחנו מכינים את עצמנו, מתפללים, ומחכים בציפייה.

הגשם בתורה הוא לא רק תופעה טבעית - הוא סימן לברכה ולקשר בין ישראל למקום. כאשר עם ישראל הולך בדרך התורה והמצוות, הגשמים יורדים בעיתם וברכה מצויה בארץ. כשיש ריחוק מהקב"ה, "ועצר את השמים ולא יהיה מטר". החודש ללא חגים הוא למעשה חודש של בניית היסודות, של עבודה שקטה ומתמדת, ומתוך עבודה זו - צומחים השפע והברכה.

החיבור בין תשרי לחשוון

יש להבין את הקשר העמוק בין חודש תשרי לחודש חשוון. תשרי הוא חודש ההתעוררות, השופר מעורר אותנו משנת החומר, יום כיפור מטהר אותנו, הסוכה מחבקת אותנו בענני הכבוד. אבל מה קורה אחרי שכל זה נגמר? האם כל ההשראה הרוחנית נעלמת עם סיום החגים?

חודש חשוון בא ללמד אותנו: לא. העבודה האמיתית מתחילה דווקא עכשיו. כל מה שקיבלנו בתשרי - זה היה כמו זרע שנזרע בלב. עכשיו, בחשוון, אנחנו צריכים להשקות את הזרע הזה,

חודש חשוון הוא בים הבודדים שאין בו אף חג או מועד. לאחר ימי התשרי המלאים - ראש השנה, יום כיפור, סוכות ושמחת תורה - אנו נכנסים לחודש שקט, חודש של עבודה יומיומית ושגרה. ובכל זאת, חז"ל כינו אותו "מרחשוון" - מרחשוון, והקשר הוא דווקא חיובי ומכובד, כדרך שאומרים "מר" על אדם נכבד.

החסרון שהוא השלמות

מהו הייחוד של חודש זה? מדוע דווקא החודש ללא חגים זוכה לתואר מיוחד? רבים מפרשים שדווקא בחוסר החגים טמון העומק והערך האמיתי של חודש חשוון. לאחר שעמדנו לפני הקב"ה בראש השנה בתפילות נוראות, התעלינו ביום הכיפורים בתשובה ותעניות, ושמחנו בסוכות בשמחת המצוות - הגיע הזמן ליישם את כל ההשראה הרוחנית בחיי היום-יום. חשוון מלמד אותנו שהעבודה האמיתית היא לא רק בזמן החגים, אלא בימים הרגילים, בשגרה.

רבי צדוק הכהן מלובלין מסביר בספריו שהעבודה בימים הרגילים היא למעשה קשה יותר ומשמעותית יותר מהעבודה בימי החגים. בחגים יש התעוררות מלמעלה, השפעה מיוחדת של קדושת הזמן שמסייעת לאדם להתעלות. אבל בימים הרגילים, כשאין את ההתעוררות המיוחדת הזו, האדם נדרש לעבוד מכוחות עצמו, להזכר בהשראה שקיבל ולהפעיל אותה ביוזמתו. זוהי עבודה גבוהה יותר שבאה מבחירה פנימית אמיתית.

מים בראש השנה - גשמים בחשוון

מימד נוסף וחשוב בחודש חשוון הוא תחילת עונת הגשמים בארץ ישראל. בשמיני עצרת, בסוף חודש תשרי, אנו

בואו היכנסו לאתר מורשת הרמב"ם המתחדש!

באתר תוכלו
לעקוב אחרי
ארועים מגוונים,
הרצאות, ונכסים.
בנוסף תוכלו
למצוא עלוני פרשת
שבוע לילדים
ומבוגרים!
מחכים לכם!

בפתח הדברים

קוראים יקרים, אנו שמחים להגיש בפניכם גיליון נוסף של עלון שבטי ישראל מבית מרכז מורשת הרמב"ם ועדות ישראל. גיליון מבית היוצר של המרכז המתחדש בעיר הקודש טבריה העוסק בימים אלו בהרחבת הפעילות ובמחקר אודות עדות ישראל השונות.

גיליונות עלון שבטי ישראל יעסקו בעזרת ה' בהיבטים שונים של תרבות, היסטוריה, הלכה ומחקר בעדות ישראל השונות.

רוח סתווית מנשבת
עלים נושרים.
סיומה של עונה

פתח לשגרה חדשה
טובה
רווית טוב וברכה.

כל המיותר מושלך,
משאיר מקום
לפריחה מחודשת
שעוד תבוא

לאביב חדש
לחיים של טוב.
כאן על האדמה
של הארץ הטובה.

מנהל תוכן: עותניאל מנצור
עריכה: אביטל לוי
עיצוב: רבקי שאולזון

לקחים מדור המבול התחדשות, אחריות ותקווה

המבול - משפט וחסד

מדוע הביא הקב"ה מבול לעולם? התורה מפרטת: "ותשחת הארץ לפני האלוקים ותמלא הארץ חמס" - שחיתות ואלימות מילאו את העולם. המדרש מספר על חברה שהתנהלה בגזל, באלימות ובחוסר מוסר בסיסי. זו לא הייתה רק חברה של חוטאים בינם לבין המקום, אלא חברה שהרסה את עצמה באכזריות בין אדם לחברו.

אך גם בתוך המשפט הקשה, יש חסד עצום. הקב"ה לא הביא את המבול באופן פתאומי - הוא נתן למין האנושי מאה ועשרים שנה להתחרט ולשוב. כל אותו זמן, נח בנה את התיבה ובני דורו ראו והתבדחו. היה להם זמן לחשוב, להבין, לשנות. רק כשהתברר שאין תקנה - בא המבול.

והנה עוד חסד: הצלת נח ומשפחתו, והצלת כל בעלי החיים. הקב"ה לא רצה להשמיד את כל הבריאה, אלא לטהר אותה ולהתחיל מחדש. זהו משפט שיש בו תקווה, סוף שהוא התחלה.

בתוך התיבה - חסד והקרבה

במשך שנה שלמה היו נח ומשפחתו בתיבה, דואגים לכל בעל חי. המדרש מתאר את הקושי: כל בעל חיים היה לו זמן אכילה משלו, צרכים מיוחדים, טיפול שונה. נח ובניו לא ישנו לילה שלם כל אותה שנה, הם רצו מפינה לפינה בתיבה, מאכילים, משקים, מטפלים.

זו הייתה אסכולה לחסד. נח, שניצל מהמבול, לא קיבל "חופשה" בתיבה. להיפך - הוא קיבל עבודה קשה ומפרכת של דאגה לאחרים. זה מלמד אותנו שהישועה אינה רק זכות אישית, אלא גם אחריות. מי שניצל - עליו לדאוג גם לאחרים.

בחודש חשוון אנו קוראים בתורה את פרשת נח ואת סיפור המבול. סיפור דרמטי של חורבן עולם ושל התחדשות, של משפט ושל חסד, שיש בו לקחים עמוקים לכל דור ודור. זהו אחד הסיפורים המרכזיים והמשפיעים ביותר בתולדות האנושות, וכדאי להתעמק בשכבות המשמעות שבו.

נח האיש - צדיק בדורו

"נח איש צדיק תמים היה בדורותיו" - כך פותחת התורה את התיאור של נח. רש"י מביא מדרש מפורסם: יש מפרשים לשבת, שאם בדורו הרשע היה צדיק, כל שכן בדור טוב. יש מפרשים לגנאי - שרק בדורו היה נחשב לצדיק, אבל אילו היה בדורו של אברהם, לא היה נחשב למאומה.

מחלוקת זו מעוררת שאלה עמוקה: איך מודדים צדקות? האם לפי רמה אבסולוטית, או ביחס לסביבה? האמת היא ששתי הגישות נכונות. מחד גיסא, יש רמה אובייקטיבית של צדקות שאליה אנו שואפים. מאידך גיסא, צריך להעריך את המאמץ - מי שגדל בסביבה רשעה והצליח להישאר צדיק, עשה מאמץ עצום שראוי להערכה.

נח לא היה רק צדיק פסיבי שלא חטא. התורה מספרת שהוא "הלך את האלוקים" - כלומר, הוא פעל באופן אקטיבי ללכת בדרכי ה'. במשך מאה ועשרים שנה, כשכל העולם סביבו היה שקוע בחמס ובשחיתות, נח בנה תיבה והמשיך להיות נאמן לדרכו. זה לא היה קל, וזה בהחלט ראוי להערכה.

השגרה היא לא אויב של הרוחניות - היא המקום שבו הרוחניות צריכה להתבטא באמת. שנית, שהברכה באה מעבודה מתמדת ומהמתנה בסבלנות. כמו האדמה שצריכה גשמים בהדרגה כדי לפרות, כך גם הצמיחה הרוחנית שלנו צריכה זמן ועבודה.

לבסוף, חשוון מזכיר לנו שגדולה רוחנית לא נמדדת רק ברגעי השיא, אלא ביכולת לשמור על הקשר עם הקב"ה גם בימים הרגילים. זוהי עבודת האמת - לשמור על התלהבות, על לימוד תורה קבוע, על מעשים טובים ביומיום, על שמירת הלשון ועל אהבת הזולת, גם כשאין תוכים ומחולות. זהו חודש שמלמד אותנו שהקדושה לא שייכת רק למקדש או לחגים - היא שייכת לכל רגע ולכל מקום בחיינו.

לטפל בו, לשמור שיצמח ויפריה. זוהי עבודה יומיומית, מתמדת, לפעמים מפרכת - אבל היא זו שמביאה את הפירות האמיתיים.

המהר"ל מפראג מסביר שהצדיק האמיתי נמדד לא לפי ההתלהבות שלו ברגעי השיא, אלא לפי היכולת שלו לשמור על הקשר עם הקב"ה גם בימים הרגילים. כל אחד יכול להתרגש בנעילה של יום כיפור, אבל האם אנחנו זוכרים את אותה התרגשות גם כשאנחנו עומדים בתור בסופר? כשאנחנו עייפים אחרי יום עבודה ארוך? דווקא שם, בימים הרגילים של חשוון, נבחנת האמת שלנו.

המסר לחיינו

מה המסר של חודש חשוון לחיינו המעשיים? ראשית, שלא להתייאש. כשאין לנו "רוח גבית" של חגים ומועדים.

רחל אמנו אם המבכה על בניה

רחל אמנו, אשת יעקב אבינו, היא אחת מארבע האמהות של עם ישראל. דמותה מאירה בתורה כסמל של אהבה טהורה, מסירות נפש וחמלה אין קץ על בניה.

מיתתה של רחל

רחל נפטרה בלידת בנה השני, בנימין, בדרך לבית לחם. "ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה היא בית לחם" (בראשית לה, יט). קבורתה בצד הדרך, ולא במערת המכפלה עם שאר האבות והאמהות, אינה מקרית. רש"י מביא את המדרש שיעקב קבר אותה שם מפני נבואה - שכאשר יצאו בניה לגלות, יעברו על פני קברה והיא תתפלל עליהם.

חז"ל רואים במיתתה של רחל קורבן למען הדורות הבאים. היא קבורה בצד הדרך כדי להיות זמינה לבניה בכל עת צרה, לבכות עמהם ולהתפלל עליהם לפני הקב"ה.

"רחל מבכה על בניה"

הנביא ירמיהו אומר: "כה אמר ה', קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה כי איננו. כה אמר ה': מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך נאום ה' ושב מארץ אויב. ויש תקווה לאחריה נאום ה' ושב בני לגבולם" (ירמיהו לא, יד-טז).

פסוקים אלו מתארים את רחל כממשיכה לבכות על בניה בגלות. היא אינה מסכימה להינחם כל עוד בניה סובלים. אך הקב"ה מבטיח לה: "יש שכר לפעולתך" - בזכות דמעוניה ותפילותיה, ישובו הבנים לגבולם.

חז"ל מלמדים שכאשר כל תפילות האבות והאמהות לא הועילו, תפילה של רחל היא שפתחה את שערי הרחמים. מדוע? משום שהיא מסרה את הסימנים ללאה ולא ביישה אותה. בזכות חסדה זה, זכתה רחל שבניה ישובו מהגלות.

רחל אמנו, אשת יעקב אבינו, היא אחת מארבע האמהות של עם ישראל. דמותה מאירה בתורה כסמל של אהבה טהורה, מסירות נפש וחמלה אין קץ על בניה. "רחל מבכה על בניה" - מילים אלו מתוך נבואת ירמיהו הפכו לסמל נצחי של כאב האם העמוק ביותר, אך גם של התקווה שבעתיד יחזרו הבנים לגבולם.

האהבה הגדולה: רחל ויעקב

"ויאהב יעקב את רחל" (בראשית כט, יח) - פסוק זה פותח את סיפור האהבה הגדול של התורה. יעקב אבינו עבד שבע שנים כדי לזכות ברחל, ו"ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה". גודל האהבה הזו מתבטא בכך שיעקב היה מוכן לעבוד שבע שנים נוספות לאחר שלבן רימה אותו ונתן לו את לאה תחילה. חז"ל מלמדים אותנו שרחל מסרה את הסימנים ללאה אחותה, כדי להציל אותה מבושה. מעשה זה של מסירות נפש ושל אחווה אמיתית הוא ביטוי למידת החסד העמוקה שאפיינה את רחל. היא העדיפה את כבוד אחותה על פני האושר האישי שלה.

הצער והתקווה: רחל העקרה

"ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי" (בראשית ל, א). כאבה של רחל על היותה עקרה היה עצום. חז"ל מסבירים שקנאתה באחותה לא הייתה קנאת ממון או כבוד, אלא קנאת מעשים טובים - היא ראתה שלאה זוכה להוליד את שבטי ישראל ורצתה גם היא להיות שותפה בבניין הבית.

לאחר שנים של תפילה ותחנונים, נענתה רחל ונתעברה ביוסף. "ויפקוד אלוקים את רחל וישמע אליה אלוקים ויפתח את רחמה" (בראשית ל, כב). שמחתה הייתה

השמים. זהו סמל לכך שהקב"ה "מרים את נשקו" ומבטיח שלא יהיה עוד משפט כזה של מבול.

אבל יש גם פירוש נוסף: הקשת מורכבת ממגוון צבעים שכולם יחד יוצרים את היופי. כך גם העולם - הוא מורכב ממגוון של יצורים, של אנשים, של דעות ותרבויות, וכולם יחד יוצרים את השלמות. הקב"ה מבטיח שהוא לא ישמיד את המגוון הזה, אלא ישמור עליו.

זהו מסר של תקווה: גם אחרי המשברים הקשים ביותר, גם אחרי החורבן והצער, יש מקום לחידוש, לתקווה, לעתיד טוב יותר. הקשת מופיעה דווקא כשיורד גשם ויש שמש באותו זמן - כלומר, דווקא כשיש עננים וקשיים, אבל גם אור ותקווה - אז מופיעה הקשת שמזכירה לנו את ההבטחה.

המסר לדורנו

הלקה המרכזי מסיפור המבול הוא שהעולם ניתן לנו כאמנה. אנחנו לא בעלים על העולם - אנחנו שומרים עליו. יש לנו אחריות - אחריות לשמור על הסביבה, על החיות, על הצמחים, על המים והאוויר. ויותר מכך - יש לנו אחריות אחד כלפי השני. החברה של דור המבול נהרסה בגלל החמס - הגזל והאלימות בין אדם לחברו. זה מזכיר לנו כמה חשוב לפעול בצדק וביושר, באהבה ובכבוד הדדי.

כשם שרחל קיבל אחריות על כל היצורים בתיבה, כך כל אחד מאיתנו אחראי על החלק שלו בעולם - על המשפחה, על הקהילה, על הסביבה הקרובה והרחוקה. כל אחד יכול להיות "תיבה" - מקום של הצלה, של חסד, של טיפול באחרים.

חודש חשוון, עם סיפור המבול שבו, מזכיר לנו שאפילו אחרי החורבן הגדול ביותר, יש תמיד אפשרות להתחיל מחדש, לבנות עולם טוב יותר, ולשמור על הברית עם הקב"ה. הקשת בענן היא תזכורת תמידית: יש תקווה, יש עתיד, ויש אחריות משותפת לכולנו לשמור על העולם הזה ולהפוך אותו למקום טוב יותר.

יש כאן גם לקח על ערך החיים. הקב"ה ציווה להציל את כל המינים - לא רק את האדם. כל יצור, גדול או קטן, חשוב ויקר. התיבה הייתה מקום שבו כולם שווים בזכות החיים - האריה ליד הטלה, הזאב ליד הכבש. למדנו שבסופו של דבר, החיים עצמם הם הערך העליון.

אחרי המבול - התחלה חדשה ומשבר

כשהמבול הסתיים, נח ומשפחתו יצאו לעולם חדש. התיאור בתורה מרגש: "ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עלות במזבח". הדבר הראשון שנח עושה הוא להודות לקב"ה. לא לבנות בית, לא לטפל בעצמו - אלא להודות. זו הדרגה של אדם שמכיר בטוב ויודע להודות.

אחר כך המדרש מספר שנח נטע כרם - סימן לתקווה, לחיים, לעתיד. היין מסמל שמחה והתחדשות. אבל כאן מגיע גם הכישלון: נח שתה מהיין, השתכר, והתרחש המעשה המביש עם בנו חם. מה אנו למדים מכאן? שאפילו צדיק, אפילו מי שניצל מהמבול על ידי ה', אינו חסין מפני כישלון. המבול עבר, העולם התחדש, אבל האתגרים לא נגמרים. האדם נשאר עם היצר שלו, עם הבחירה החופשית שלו, ועליו להיות ערני ולשמור על עצמו. אין "סוף סיפור" שאחריו הכל מושלם - יש עבודה מתמדת של שמירה על עצמך והתפתחות.

הברית והקשת - הבטחה לעתיד

לאחר המבול, הקב"ה כרת ברית עם נח - ברית שלא יהיה עוד מבול לעולם. "את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ". הקשת בענן היא הסימן לברית הזו.

למה דווקא קשת? יש מדרשים רבים על כך. אחד הפירושים היפים הוא שהקשת דומה לקשת של מלחמה, אבל היא הפוכה - הקשת של מלחמה פונה כלפי האויב, אבל הקשת בענן פונה כלפי מעלה, כלפי

יחד שבטי ישראל

סיפורי עליה אותנטיים

רחל כהן נולדה בתימן. היא הייתה ילדה קטנה כשמשפחתה עלתה לארץ במבצע "כנפי נשרים". משפחת כהן הגיעה למעברה ליד חדרה.

לא היו במקום לא מרפאה ולא חנות. בתי המגורים היו עשויים עץ ופח. אמה של רחל סייעה בעשר אצבעותיה לסדר את הצריף הקטן. ימי ילדותה עברו עליה בשמחה ובתקווה. לבית הספר היא צעדה יחד עם חברותיה שגרו בקרבת מקום. מרחק הליכה של ארבעה קילומטרים. הילדות היו צועדות בשבילי העפר ומגיעות לבית הספר כאשר שמלותיהן ונעליהן מכוסות באבק.

בשעות אחר הצהריים ילדי השכונה היו משחקים בין העצים והשדות או שרים שירים לצלילי המנדולינה של אחד השכנים. הוריה של רחל חזרו מעבודתם רק בשעות המאוחרות של הערב.

לאחר שסיימה את בית הספר היסודי, למדה רחל בבית ספר מקצועי את אמנות התפירה. ומאז ועד היום היא עובדת כתופרת, מתקנת ותופרת בגדים לאנשים בשכונה.

מסרים לדורות

דמותה של רחל אמנו מלמדת אותנו מספר מסרים חשובים:

מסירות נפש על הזולת:

רחל העדיפה את כבוד אחותה על פני אושרה האישי. מעשה זה מלמד על גודל הערך של כבוד הבריות ושל חסד אמיתי.

כוח התפילה:

למרות צערה הרב, רחל המשיכה להתפלל ולא נואשה. תפילתה נענתה, ובזכות תפילותיה גם הדורות הבאים נושעים.

אמונה בעתיד:

גם בצער הגדול ביותר, יש מקום לתקווה. "ושבו בנים לגבולם" - המסר הנצחי של רחל אמנו הוא שתמיד יש מקום לתקווה ולגאולה.

אהבה ללא תנאי:

אהבתה של רחל לבניה היא אהבה שאינה פוסקת גם אחרי המוות. היא ממשיכה לדאוג להם, לבכות עמם ולהתפלל עליהם.

סיום

רחל אמנו היא סמל של האם הישראלית - אוהבת, מתפללת, מוסרת נפש על בניה. קברה בבית לחם הוא מקום תפילה לעם ישראל לאורך הדורות, מקום שבו יהודים מגיעים לשפוך את ליבם ולבקש רחמים. זכותה של רחל אמנו תגן עלינו, ובזכותה נזכה לראות במהרה בשיבת כל בניה לגבולם, בגאולה השלמה, במהרה בימינו, אמן.

"מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה
כי יש שכר לפעולתך נאום ה'
ושבו בנים לגבולם"

פינת ההלכה

הלכות שאילת גשמים

(הרב מרדכי אליהו)

- א. בארץ ישראל שואלים את הגשמים בברכת השנים לומר "ותן טל ומטר לברכה", החל מליל שבעה בחשוון, בתפלת ערבית, עד המנחה של ערב יום טוב הראשון של פסח, ועד בכלל. ואף על פי שהיה ראוי להתחיל לשאול טל ומטר תיכף ומיד אחר החג, כדרך שמזכירים "משיב הרוח ומוריד הגשם" החל מתפלת מוסף של שמיני עצרת, והלאה, מכל מקום תיקנו חז"ל לעכב שאלת טל ומטר עד שיעברו חמשה עשר יום אחר החג, כדי שיספיקו עולי רגלים להגיע למחוז חפצם, ולא יעצרו הגשם, ושיערו אז שדרוש חמשה עשר יום כדי להגיע (בתנאי התחבורה של הימים ההם) מירושלים לנהר פרת, גבול מדינת בבל, ששם היה היישוב המרוחק ביותר מירושלים. ואף לאחר חורבן בית המקדש היו עדיין כאלה שמתאספים מכל התפוצות לעלות לרגל, ובפרט ליד הכותל המערבי שלא זזה שכינה משם, ומפני תקנת עולים אלה איחרו את השאלה של טל ומטר לשבעה חשוון. [שארית יוסף חלק ג עמוד צח. ילקוט יוסף מהדורת תשס"ד, תפלה כרך ב, סימן קיז הערה א, עמוד עו].
- ב. מנהג הספרדים ועדות המזרח בברכת השנים, לומר בקיץ "ברכנו", ובחורף "ברך עלינו", וכוללים בה שאלת טל ומטר. והוא מנהג נכון על פי הקבלה. ובנוסף ספרד של האשכנזים אומרים לעולם "ברך עלינו", אלא שבחורף כוללים בה ותן טל ומטר לברכה. [שארית יוסף חלק ג עמוד צח. ילקוט יוסף מהדורת תשס"ד, תפלה כרך ב, סימן קיז הערה ב].
- ג. מי שטעה ושאל טל ומטר בברכת השנים תיכף ומיד לאחר החג, קודם שבעה בחשוון, אינו צריך לחזור ולהתפלל, כיון שעל כל פנים עונת הגשמים היא. ואפילו נזכר באמצע התפלה, יכול להמשיך להתפלל. ומכל מקום אם ירצה יוכל לחזור ולהתפלל בתנאי דנדבה, שיאמר: "אם אני חייב לחזור ולהתפלל, הריני מתפלל לשם חובה, ואם לאו תהיה תפילתי זו לנדבה", ואינו צריך לחדש בה דבר. [שארית יוסף חלק ג עמוד צט. ילקוט יוסף מהדורת תשס"ד, תפלה כרך ב, סימן קיז הערה ג, עמוד עח].
- ד. אם טעה ולא שאל טל ומטר, אם נזכר בסיום ברכת השנים, לפני שיזכיר

"השם", חוזר ואומר ותן טל ומטר לברכה וכו', ומסיים על הסדר. ואם לא נזכר עד שחתם ברוך אתה ה' מברך השנים, לפני שיתחיל ברכת תקע בשופר, יאמר שם בין ברכה לברכה "ותן טל ומטר לברכה", וימשיך ברכת תקע בשופר וכו'. ואם לא נזכר עד שהתחיל תקע בשופר גדול, ימשיך בתפלתו עד ברכת שמע קולינו, ולפני שיאמר "כי אתה שומע תפלת כל פה", יאמר שם: "ותן טל ומטר לברכה". (ואם הוא בתענית שצריך לומר עננו, יאמר תחלה ותן טל ומטר לברכה, ואחר כך יאמר עננו). ואם שכח לשאול גם בברכת שמע קולינו, וחתם "ברוך אתה ה'", ומיד נזכר, יאמר "למדני חקיך", וחוזר ושואל טל ומטר, ומסיים שנית "כי אתה שומע תפלת כל פה" וכו'. ואם חתם שומע תפלה, ואחר כך נזכר שלא שאל טל ומטר, יאמר שם קודם ברכת רצה, "ותן טל ומטר לברכה". ואם אמר תיבת רצה, חוזר ל"ברך עלינו", וממשיך תקע בשופר ויתר הברכות על הסדר. וכן הדין אם נזכר באמצע מודים, או באמצע אלהי נצור, שחוזר לברך עלינו. אבל אם סיים פסוק יהיו לרצון האחרון, אף על פי שעדיין לא פסע שלש פסיעות לאחוריו, חוזר לראש התפלה. [שארית יוסף חלק ג עמוד ק'. ילקוט יוסף מהדורת תשס"ד, תפלה כרך ב, סימן קיז הערה ו, עמוד פה].

- ז. מי שטעה בתפלת ערבית בימות הגשמים, ולא שאל טל ומטר בברכת השנים, וסיים תפלתו, אף על פי שמעיקר הדין תפלת ערבית רשות, אף על פי כן חייב לחזור ולהתפלל שנית. ואם נזכר באמצע תפלתו חוזר על דרך שנתבאר בסעיף ו'. [שארית יוסף חלק ג עמוד קא. ילקוט יוסף מהדורת תשס"ד, תפלה כרך ב, סימן קיז הערה ז, עמוד פז].
- ח. אשה שטעתה בברכת השנים ולא שאלה טל ומטר, בין בשחרית ובין בשאר תפלותיה, דינה כדין איש שטעה ולא שאל טל ומטר, וחוזרת להתפלל על דרך שנתבאר בסעיף ו'. [שארית יוסף חלק ג עמוד קא. ילקוט יוסף מהדורת תשס"ד, תפלה כרך ב, סימן קיז הערה עמוד פח].
- י. מי שנסתפק אם שאל טל ומטר בתפלתו או לא, אם נזכר להסתפק לפני ברכת שמע קולינו, שואל טל ומטר בשומע תפלה, ואם נזכר לאחר שהתחיל רצה, אם הוא בתוך שלשים יום מיום שמתחילים לשאול בו טל ומטר, חוזר לברכת ברך עלינו, שחזקה עליו שאמר ברכנו כפי שהיה שגור בפיו קודם זמן שאלה. ואם הוא לאחר שלשים יום אינו חוזר, שחזקה עליו שאמר כהוגן. ושליח צבור קבוע שאומר החזרה בשחרית ובמנחה, די לו בשמונה עשר יום להרגיל לשונו לומר ברך עלינו, לפיכך אם נסתפק לאחר מכן אינו חוזר. [שארית יוסף חלק ג עמוד קב. ילקוט יוסף מהדורת תשס"ד, תפלה כרך ב, סימן קיז הערה י, עמוד צ'.]

דמויות מופת בעדות ישראל

מאת: דוד חוברי

חכמים בני המאה ה-19-20

מתוך: ש. גמליאל, חכמי היהודים בתימן ומתוך ע. קורח סערת תימן

המשך רבני משפחת קורח ר' שלום בן ר' יחיא קורח-

נולד בשנת 1873 ונפטר בארץ בשנת 1952. את לימודיו התחיל בילדותו אצל הסבא רבא שלו ר' יוסף, אחר כך אצל סבו ר' חיים, ולבסוף אצל אביו ר' יחיא. על כולם כתבתי כבר בעבר. תקופת חייו הייתה רוויה בשנות רעב, בצורת ומלחמות, ולכן נאלץ לא אחת לאחוז במקל הנדודים בחפשו פרנסה, מזור ובטחון לעצמו ולבני משפחתו. בתחילה למד את מלאכת האריגה ואחר כך את מלאכת הצורפות. במשך שנות לימודיו הרבות ובזכות גאונותו וחוכמתו העצומה שלט בחוכמת הקבלה, היה בקי מאוד ברזי השירה ושחה בעולם התלמוד, הפוסקים, המדרש וההגדה. ידוע היה כבעל כשרון בלתי נדלה בכתיבת קינות ומספדים, תפילות

ובקשות, רמזים וטעמים מהמדרש וההגדה. כתב קונטרסים רבים והיה לבלר וסופר אומן בעל שם. התפרנס שנים רבות מהעתקת ספרי קודש, מלאכה אותה עשה במומחיות ובאומנות ראויים לשבח. לא מעט ספרים נשתמרו לנו בזכותו ותקציר כאן היריעה מלכתבם. יותר מכל נתפרסם בישרו, בענוותנותו וברדיפתו אחר השלום. השתדל כל חייו להשכין שלום בין מחנות הניצים על רקע המחלוקת המפורסמת, ולכן זכה והיה אהוב ומקובל על כולם. אלפים רבים ליוו את ארונו בירושלים ובכללם הרבנים לישראל דאז הרב הרצוג והרב עוזיאל. נקבר בסנהדריה ביום י"ג חשוון תשי"ג (1/10/52).

צטבוהה צרוקאית

(מתוך האתר של רון יוחננוב)

רשימת מרכיבים:

- « 1/3 צד חצי כוס לטון - טלוי מוגב ריח
- « קופסת צבניות מיוסקות או חמכות לקוביות
- « כף גדולה פפריקה אדומה איכותית
- « 7-8 ליני לטון (אפשר בתל / פוסיות)
- « סאלס צ'וי חריף / סאלס ירוק - לפי חות החריפות האהבה אליכם
- « מוצט צ'וי חריף יבל
- « סאלס אדום חותק דק דק - לא חובה (מוצ'ירי מאוד את הטעם)
- « חצי כפית טון - מלח, סאלסו
- « 1/3 כוס מים
- « ואסלר אץ כף אבקת מרק - לא חובה
- « אסלר ארוסוף כפית סוכר - אני לא מוסיף

אופן הכנה:

- « בסיר קטן מחממים את הלטון (לא בחום גבוה)
- « מוסיפים את הלטון, סאלס אהבה ופאלס חריף ומצפבים מוצט.
- « לופכים פנימה את הפפריקה ומצפבים
- « מיד לאחר מכן את הצבניות המיוסקות את המים ומצפבים
- « ממתקים אהבה ביןנות ומוסיפים את התבוא
- « מבלטים כחצי לטר. מיד פץם פותמים ומצפבים.

הגויים כחגורה עבה או בלשון התנ"ך 'איזור-בד', בנוסף מעין פליתות שהערבים לבשו על כתפיהם, ואף מיני מלבושים שנארגו במיוחד לחיילי צבא המלך. השני התמחה באריגת פליתות של צמר שחור ('שַׁמְלָה') ושטיחי צמר. האורגים קנו את חומר הגלם הבסיסי שהיה מיני צמרים, ומלאכתם כללה את יצור החופים (שזירה וטוויה), ואריגה על כל מרכיביה. הם עשו כל זאת בשימוש באמצעי אריגה מכניים, ובזריזות ידיים ורגליים הראויים לציון מיוחד.

חוצב: בעל מלאכה זה התמחה בחציבת אבנים מההר. מקצוע זה היה נחלתם של מספר משפחות יהודיות עד המאה ה-18, ולאחר מכן עבר מקצוע זה לערבים.

קולה: בעל מקצוע זה התמחה בקליית מיני זרעונים וגרעינים, ומוכר כיום כמוכר פיצוחים. הלה קלה ומכר מינים מגוונים כגון: תירס, שומשום, שעורים, שיפון, פולין, גרעיני חמניות ודלעת, בוטנים, שקדים וכדומה. בנוסף הוא יבש, קלה ומלח מיני דגים קטנים וארבה.

סוחר בדים: בעל מלאכה זה עסק במכירת בדים ואריגים שונים, ובכללן בגדים תפורים ומוכנים על פי מידות שונות. על פי רוב היהודים קנו רק בדים ונשותיהם תפרו בבית, ואילו הערבים קנו גם בגדים מוכנים.

יצרן חגורות ואבנטים: בעל מלאכה ייחודי זה התמחה ביצור חגורות, ובשילוב של שזירת חוטי כסף ומיני תכשיטים בתוכם.

אלה שולבו בכובעי הנשים הערביות ובחגורות שהקיפו את מתני הגברים הערביים. בנוסף התמחה בהכנת כנפות מרובעות שנתפרו בכנפות הפלית היהודי (ובמיוחד לאחר התבלותו) כדי להאריך את חייו. לעשירים נתפרו כנפות כאלו ארוגות בחוטי כסף. קישוטים ארוגים כנ"ל שובצו במצנפות ובכיסויי ראש של הערבים.

לסיכום: בפרקים האחרונים מינינו עשרות סוגי מלאכה שונים ומגוונים בהם עסקו יהודי תימן, ברובם מלאכות שהחזיקו בהם מדורי דורות, כשבחלקן הקפן והשולי עסקו אף הערבים. היו מלאכות לא מעטות, במיוחד במלאכות שהצריכו מומחיות וחשיבה מקורית, שהמשפחות העוסקות בהן הקפידו לשמור על סודיות מוחלטת והעבירו את הידע מאב לבן בתוך המשפחה. כל אלה הפכו את היהודים לחלק העיקרי שהניע את הכלכלה המקומית. התלות שנוצרה בין הערבי ליהודי הייתה בלתי נמנעת עד כדי מחויבת המציאות, שהרי בלעדי היהודי לא יכול היה הערבי להתקיים. יחד עם זאת השכילו הערבים להחזיק בקרקעות בבעלותם ובכך יצרו תלות הדדית. לכן היהודים כמעט ולא עסקו בעבודות חקלאיות, למעט מספר כפרים בדרום תימן. אין ספק שהעיסוק המגוון והמעורבות הכלכלית הרחבה תרמו לא מעט להישרדותם של היהודים בתימן במשך מאות בשנים.

הפעילות הכלכלית בתימן:

מלאכות שהחזיקו בהן היהודים

מאת דוד חוברי

(כל הפרקים העוסקים בנושא הנ"ל לאורך כל הגליונות לקוחים מספרו של הרב יקאפח "הליכות תימן")

בפרק זה נמשיך לסקור את מכלול המלאכות המגוונות בהן החזיקו יהודי תימן מדורי דורות, שגרמו בכך לתלותם המוחלטת של המוסלמים בבעלי המלאכה היהודיים.

נגר: בעל מלאכה זה התמחה במלאכת הנגרות, הכוללת יצור ותיקון דלתות, חלונות, ארונות, ספסלים, ידיעות לכלים, וכיוצא בזה. רפד: בעל מלאכה זה עסק בניפוץ צמר הגפן (ניקוי הכותנה מחומרים נלווים) ומילוי המזרונים, הכריות, הכסתות והשמיכות השונות בצמר זה ובשאר מיני צמרים אחרים. בתקופה המאוחרת החלו למלא את המזרונים והכריות הקשות במין עשב מדברי, שהיה נקי חול במיוחד.

בשם: בעל מלאכה זה אמנם התמחה ברקחת מיני בשמים, אך בנוסף לכך הוא שילב במקצועו מספר פונקציות מקצועיות אחרות המוכרות לנו כיום בהקשרים נרחבים יותר ובכללן רוקח, שהרי הוא רקח גם מיני תרופות שהפיק מעשבים שונים, חנווני שמכר תבלינים, ויועץ רפואי הממליץ על תרופות לחולאים שונים. כך שעיקר עיסוקו היה ביצור ומכר בשמים אך נלוו לכך עיסוקים אחרים מגוונים.

בנאי: בעל מקצוע זה עסק בבנייה מאבן ובמלאכת הריצוף באבנים מסוגים שונים. לצורך זה היה מסתת את אבני החיפוי, משייפן ומחליקן, והכל במלאכת יד אמן מדויקת להפליא.

צבע: בעל מלאכה זה עסק בעיקר בצביעת בדים. בעבר הרחוק יוצרו הצבעים מחומרים טבעיים שהופקו מעולם הצומח וממיני מינרלים ומחצבים מקומיים ע"י הצבע בעצמו. בתקופות המאוחרות יותר יובאו מיני צבעים מוכנים מחו"ל לתימן.

שמן: חנווני המוכר מיני שמנים כגון: שמן חרדל, זית ושומשום, ואף חמאה ודבש.

אורג: על מלאכה זו נמנו שני סוגי אורגים. האחד התמחה באריגת סוגי לבוש ערביים, ובכללן מעטפת בד ארוגה ומגוונת בשלל צבעים שהקיפה את מתני

היסטוריית יהודי תימן

מאת: דוד חוברי

המחלוקת והקרע הדתי-חברתי בתוך הקהילה היהודית בצנעא בשנים תרע"ג-תרע"ד

כל פרקי ההיסטוריה במדור זה נלקחים מכתביהם של חוקרי תימן בדורות האחרונים: ירצהבי, יטובי, אגימאני, יניני, ב.צ. (מתוך: יהודי תימן הסטוריה, חברה, תרבות – כרך ג'. בת ציון עראקי קלורמן האוני' הפתוחה).

במהלך שנת 1913 התנהלו חילופי דעות בין מנהיגי שתי המחנות, כשכל צד נותן ראיות וחיזוקים לדעותיו על מנת לבסס את אמיתותם. גלי המחלוקת הלכו וגעשו יותר ויותר במרוצת הימים ככל שהרבו לעסוק בכך. יש לציין שעד תחילת 1913, כשבית הספר היהודי עדיין פעל, מרבית המחלוקות היו מתחת לפני השטח מכיון שאנשי הרב קאפח השקיעו את מרצם וזמנם בהמשך תפעולו של ביה"ס. משזה הלך וגסס עד שנסגר כליל, הרבו להתעסק בשאלות האמוניות הנוקבות ובכללן האמונה בחיבור הזוהר ובספרות הקבלית. כל אלה נדחו על הסף על ידי תפיסות עולם רציונליסטיות שהלכו בקו אחד עם כתבי הרמב"ם ההלכתיים וההגותיים. בנוסף, הקשרים האינטלקטואליים שהתפתחו בין קבוצת משכילים

זו לאישים בולטים מרחבי העולם ולחיבורים חדשים שהגיעו לידיהם, העלו אל פני השטח את דחיית הקבלה. הדברים באו לידי ביטוי באופן מעשי בכך שהושמטו קטעי תפילה קבליים מתוך הסידור שהונהג מזה כמאה שנה על ידי מהרי"ץ וביציאה חוצץ נגד קטעים פיוטיים ואחרים ששולבו בסידורי הנוסח השאמי שמקורם קבלי מובהק. ההתנגשויות בין המחנות הלכו ותכפו עד שהגיעו לידי פיצוץ. לראשונה זה קרה בכינוס של תפילה בבית כנסת אלג'רשי כדי להתפלל לגשם עקב עצירת גשמים. כינוס המוני זה בו השתתפו שני בני המחנות, הפך למעמד תמיכה מובהק במחנהו של הרב יחיא יצחק.

במסגרת מעמד זה הוטחו האשמות כנגד לפחות שני אנשים ספציפיים ממחנה הרב קאפח (באמצעות עדים נאמנים), בו נטען שהם הצהירו בפומבי על כך שספר הזוהר לא נכתב על ידי רשב"י, שיש בו יסודות פוליתאיסטיים (אמונה באלים רבים) ומחברו אינו יהודי אלא נוצרי. מברור נוקב שנערך באותו מעמד לא הכחישו התלמידים את דעתם ולפיכך נאלץ הרב הראשי ר' יחיא יצחק לנדוות בפומבי. מכאן הייתה הדרך קצרה להמשך הטלת חרמות ונידויים על תלמידים אחרים.

משראה ר' קאפח לאן זה מוביל, ביקש מהרב יחיא יצחק לחדול מכך ובתמורה התחייב שלא יושמטו יותר כתבי הקבלה ודומיהם. הלה נענה לבקשתו מתוך רצון להרגעת אש המחלוקת. במקביל פנו כמה מחכמי צנעא שתמכו בקבלה לרב קאפח בדרישה לחזור בו מדעותיו ומהצהרותיו ולפיכך נוסח מעין כתב כניעה שמטרתו הייתה להשתיק את מחנה הדרדעים לתמיד. בתאריך 28 ביולי 1913 נאלצו ראשי ומנהיגי תנועת "דור דעה" (דרדעים) לחתום על הסכם כניעה שבא בעקבות הלחץ הציבורי שהופעל. תכלית צעד זה הייתה למעשה להשתיקם, לשתיקם ולמעשה לאלץ אותם לא לפעול יותר בפומבי. להלן קטעים נבחרים מכתב כניעה זה המשקפים את עיקריו: "בעוונותינו הרבים חוללה התורה בהתרוממות איזה (חלק קטן) מהמון עם קטני קטנים המייחסים עצמם ללומדים (משכילים) עד שנשא ראשם ובמצח נחושה הרימו יד במנהגי קהילתנו בלשון מדברת גדולות ובלעגי שפה (בחוצפה מתנשאת) לבזות חכמינו גדולי הפוסקים והדרשנים והמקובלים באמרם כי ראויים הספרים לשריפת אש חס ושלום. ויהיו לאגודה (תנועה, קבוצה) לפרוק מעליהם קצת מנהגים ישרים ולהטעות ולהמשיך (למשוך את) ליבות התימנים... אשר על כן (לפיכך) עלתה הסכמתנו לגדור בעד פרצת תורתנו הקדושה וכבודה וכבוד חז"ל, שמהיום והלאה תהי ידינו בעד

קיום מנהגי אבותינו, הן בסדר התפילה להיות על כל ביכנ"ס מתנהגת כפי מנהגה, וכן בבתי משתאות ינהגו הכל על פי סדרי ומנהגי אבותינו, ואפילו הפך רצון בעל הבית. ואין רשות לשום אדם לשנות, אע"פ שיהיה המנהג על פי מדרש או על פי ספרי המקובלים. (כלומר כפיית ההלכה והמנהג על כולם כפי שנהגו רובם מימי מהרי"ץ). כל איש אשר יזיד ליבו לבזות חכם... ספר... פסק... מנהגי קבלה או ללעוג על מנהג כלשהו... או ירים יד נגד המנהג ענוש יענש לנדוותו ולהחרימו". על מסמך קשה זה חתמו הרבנים הראשיים של שני המחנות ועוד כשלושים איש.

כתוצאה מכך הונחתה מכה קשה על מחנה "דור דעה" ומכאן והילך הם פנו לחפש חיזוק ותמיכה לדעותיהם מחוץ לקהילה היהודית. מסמך זה היווה למעשה חותמת סופית לקרע שחל בתוך הקהילה. מעתה נתפרדה הקהילה לשני מחנות נפרדים האחת נקראה "דרדעים" מילה שנגזרה מדור דעה דהיינו משכילים (אגב בראשית דרכה נקראה קבוצה זו בשם "פקוחי עין" והשנית "עקשים" על שום שנשארו עקשנים בעמדותיהם המאוחרות. בדיעבד הסתבר שמחנה ה"עקשים" השיג את מטרתו רק באופן חלקי בכך.

מדוע בן אמה כטח בָּדַד מְשַׁתַּרֵּר בְּגִאנָה וְחִרְפָּה
 מדוע אני נשארתי בָּדַד גּוֹלָה נִדָּח בְּאֶרֶץ עֲנִיָּה
 מדוע כל טובי ממני שָׁדַד עֵינֵי תְּמִיד כָּל יוֹם לֶךְ צוֹפֵה
 חֲנִנִי אָבִי הַמַּצֵּא לִי תְרוּפָה

מִלֶּךְ מְלָכִים רָם עַל כָּל רַמִּים חֵן עֲשֵׂה עֲמָנוּ לְטוֹבָה אוֹת
 כִּימִי צֵאתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הִרְאֵנוּ נְסִים וְגַם נִפְלְאוֹת
 הִנֵּה גְזֵרַת בֵּין הַבְּתָרִים וְעַבְדוֹם וְעַנּוּם אַרְבַּע מֵאוֹת
 וַיִּצְעֲקוּ וַיִּדַע אֱלֹהִים חֲשִׁבְתָּ לָהֶם קָשֵׁי הַעֲבָדוֹת
 בְּמִצְרַיִם עֲשִׂיתָ שְׁפָטִים מִימֵיהֶם דָּם וַצַּפְרֵדַע רַבְבוֹת

מִכָּה שְׁלִישִׁית בָּהּ נִקְדַּשׁ שְׁמוֹ בָּא עָרַב עֲשֵׂה בָהֶם נִקְמָה
 מִקֶּנֶם אָבִד וְהִפְלָה אֶת עַמּוֹ שְׁחִין פָּרַח בְּאֲדָם וּבַהֲמָה
 בָּרַד יָרַד כְּאֲבָנִים עֲלֵימוֹ אַרְבָּה נַח בְּכָל גְּבוּל מִצְרַיִם
 חֲשֹׁף עַב שְׁלֹשֶׁת יָמִים לֹא קָמוּ בְּכוֹרֵיהֶם הִכָּה שׁוֹכֵן רוּמָה
 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצֵאִים בְּיַד רַמָּה

נֵא רַפָּה שְׁבָרֶיךָ כִּי מָטָה כָּלִיל שְׁמוּרִים יְהִיָּה הַלִּילָה
 זֶה כִּמְהָ נִפְשֵׁי בְּחַיֵּי נִקְטָה צְרוֹת תְּכוּפוֹת חוֹזְרוֹת חֲלִילָה
 כָּלִל: רְשָׁעִים רַבִּים חֲרָטָה בְּנֵי עוֹלָה יִצְאוּ מִכָּלִלָה
 כָּל יוֹם יוֹסִיפוּ עַל עֲלֵי מוֹטָה אֵין יוֹם שְׂאִין מְרַבָּה קִלְלָה
 זְכוֹר מָה הָיָה לִי וְהַבִּיטָה הַסְתּוֹ עֲבַר גַּם קִיץ כָּלָה
 בֵּן קִרְאֵת אוֹתוֹ אַף אִם חָטָא עוֹבֵר עַל פְּשַׁע מְרַבָּה מַחִילָה
 נֹא אָבִי הִרְחַב אֶת אֶרֶץ חֲטָה אֶרֶץ צָבִי הִיא לְעַם סִגְלָה
 בְּזִכּוֹת קִנְיָה בְּמֵאָה קְשִׁיטָה מְקוּם אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אֶהְלָה
 הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לַפְּלִיטָה יִקְרִיב לָךְ קִרְבֵּן מִנְחָה וְעוֹלָה
 קָרֵב נֹא אֶת שְׁנַת הַשְּׁמִטָה וְיִהְיֶה גַם מִצְרַיִם טַפְלָה
 הַתְּאֵנָה אֶת פְּגִיָּה חֲנִטָה חֵן כִּי לָךְ מִשְׁפֵּט הַגְּאֻלָּה
 תַּתְּבַרְךָ יוֹצֵר מַעֲלָה וּמַטָּה תַתְּקַדֵּשׁ אֵל חֵי נוֹרָא עֲלִילָה

להאזנה לפיוט
 סרקו את הקוד

עֲתִי אוֹר דוּדִי
 ר' מרדכי טרוזמן

וְאַלְבִּישֶׁךָ רַקְמָה
 וְשֵׁשׁ אַחֲבָשֶׁךָ
 וּמִשְׁבָּצוֹת זָהָב
 עַל לְבוּשֶׁךָ
 וְעִטְרַת תְּפָאֶרֶת
 תַּהֲיֶה בְּרֵאשֶׁךָ
 וְעַל כָּל כְּבוֹד יְפָה אֶת אֶת רַעֲיַתִּי

מְתִי אוֹר דוּדִי יִזְרַח וַיִּנְהַר מְתִי מְלַכְנוּ יֵצֵא כְּגִבּוֹר
 מְתִי רַגְלֵי מְבֹשֶׁר טוֹב בְּהָר מְתִי אֲסִירִים תִּשְׁלַח מְבוֹר
 מְתִי כְּאוֹר חֲמָה יֵאִיר סֵהַר מְתִי עַל אוֹיְבֵי מַעְלֵי תִשְׁבּוֹר
 מְתִי בְּנֶה מִכָּל טְמֵאָה יִטְהַר מְתִי מְלָכֵי סִיגִים תִּצְרוּף כְּבוֹר
 מְתִי הַמְשַׁכֵּיל יִזְהִיר כְּזֹהַר מְתִי עַל כָּל פְּשָׁעֵי תַעֲבוֹר

מַדּוּעַ דוּדִי מִמְּנֵי רַחֵק עֲזַב יוֹנְתוֹ מְרַמֵּס שְׁמוֹהָ
 מַדּוּעַ עֲזָבָה שׁוֹכֵן שַׁחַק בָּאוּ בָּהּ זָרִים וַיַּחֲלֹלֶהָ
 מַדּוּעַ שִׁבְט יְהוּדָה בְּדַחַק בֵּן אָמָה וְאַדּוּם הַזִּילוּהָ
 כְּשֶׁה נֶאֱלָמָה בֵּין גּוֹזְזֵיָהּ

מְתִי יוֹם הַלְחָמוֹ לְבַדּוֹ מְתִי יִנְדַע לְשֵׁם יוֹם אֶחָד
 מְתִי יוֹם גּוֹג וּמִגּוֹג יֵאָבְדוּ מְתִי יִשְׁלַם שֵׁם וְכֹסֵא יֶחֱד
 מְתִי הָרִים כְּאֵילִים יִרְקְדוּ מְתִי פְרָה נָדָב יִרְעוּ יֶחֱד
 מְתִי דָגֵי יָם וְעוֹף יִרְעְדוּ מְתִי יְהִיָּה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד
 מְתִי אֶקְרִיב קִרְבֵּן בְּמוֹעֲדוֹ מְתִי צִיּוֹן תִּמְלֵא עִם אֶחָד

הפינה לצעירים

תפזורת חורפית

כ	א	ל	י	ע	ג	ש	ח
פ	ע	ח	ו	ר	ל	ב	ו
פ	ג	כ	ע	ג	ט	ו	ר
ו	ח	ב	כ	ר	א	צ	ף
ת	ג	י	י	פ	ג	ג	ג
ע	ג	ת	י	ל	ו	ל	ש
ג	ח	ג	ה	י	ר	ט	ג
ר	ד	ו	ו	ס	ד	ר	ב

רוח	חורף
בוץ	גשם
שלולית	מטריה
מגפיים	ברד
כפפות	שלג
סוודר	מעיל

חודש חשוון

חודש של שגרה ברוכה. אחרי חובס גדול, חודש גדול חגים. הנה הזמן ליהנות מהשגרה. הצרבת מתחיל להיזע מוקדם, סוברים מתחמים ואווירה של התנסות פנימה. אין כוונת גדול כמו לשבת עם חברים בבית, או לשחק משחקי קרסא עם האחים. הזמן הזה, זמן נדיר במשך השנה בו יש שגרה רצופה - הוא זמן להכניס הרגלים חדשים ואבנים לחיים. אם יש משהו שרציתם לעשות הרגע שרציתם לעשות כמו לקום בזמן, לעזור בבית, להוסיף פרק תהילים או לימוד קבוע - החודש הזה הוא בדיוק הזמן לעשות זאת. נתפלל לשגרה טובה וברוכה ולגשמים בימים.

.....
 הפינה הזו היא בשבילכם, ואנו רוצים שתכתבו לנו על מה מעניין אתכם שנכתוב כאן בעלונים הבאים. אתם יותר ממוזמנים לכתוב לנו למייל:
edotlyeladim@gmail.com

אומנות בסריקה

יצירת ענבטה
 סרקו את הקוד